

FIȘA DISCIPLINEI

Religiozitate populară: texte și rituri în cultura ceangăilor din Moldova

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Facultatea de Litere
1.3. Departamentul	Etnografie și Antropologie Maghiară
1.4. Domeniul de studii	Studii culturale
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Etnologie
1.7. Forma de învățământ	Cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Religiozitate populară: texte și rituri în cultura ceangăilor din Moldova				Codul disciplinei	LLD3221
2.2. Titularul activităților de curs			Dr. Tanczos Vilmos				
2.3. Titularul activităților de seminar			Dr. Peti Lehel				
2.4. Anul de studiu	4	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	V	2.7. Regimul disciplinei	Obligatorie

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					34
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					34
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					36
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				108	
3.8. Total ore pe semestru				156	
3.9. Numărul de credite				6	

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală echipată cu calculator, videoproiector, tablă
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sală echipată cu calculator, videoproiector, tablă

6. Competențele specifice acumulate¹

Co mp ete nțe pro fesi ona le/e sen țial e	<ul style="list-style-type: none">• efectuează cercetări științifice• gestionează datele de cercetare• redactează publicații științifice• facilitează inovația deschisă în cercetare• asigură managementul de proiect• diseminează rezultatele pentru comunitatea științifică• gestionează cunoștințele pentru un impact strategic• aplică principiile eticii și integrității științifice în activitățile de cercetare• utilizează metode științifice• facilitează implicarea publicului în cercetare• desfășoară cercetare interdisciplinară
---	---

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none">• demonstrează inițiativă• respectă angajamentele• își asumă responsabilitatea• gândește rapid• se exprimă pe sine• reflectează• manifestă curiozitate• adoptă o atitudine pozitivă față de provocări• gândește analitic• respectă diversitatea valorilor și normelor culturale• gestionează incertitudinea• se adresează publicului• lucrează în echipă• manifestă încredere• demonstrează loialitate• demonstrează empatie• manifestă empatie• face față stresului• lucrează eficient• lucrează critic• gândește critic• apreciază diversitatea expresiilor culturale și artistice• manifestă dorință de învățare• identifică probleme• efectuează căutări pe internet• demonstrează competență interculturală• lucrează independent• gândește creativ.
-------------------------	--

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none">• Cunoașterea și aplicarea operativă a conceptelor generale ale antropologiei religioase.• Prezentarea elementelor viziunii religioase medievale.• Îmbunătățirea și aplicarea practică a cunoștințelor ale antropologiei religioase deja învățate.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none">• Cunoașterea structurii de gen a culturii religioase populare a ceangăilor din Moldova.• Prezentarea și ilustrarea istoriei și rezultatelor cercetărilor de antropologia religiei la ceangăii din Moldova• Identificarea temelor de cercetare, recunoașterea acestora și discutarea abordării metodologice.• Familiarizarea cu posibilitățile antropologiei vizuale (filmarea etnografică, fotografia, analiza fotografiilor etnografice de arhivă).

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Subiect Istoria științifică a cercetării folclorului religios ceangăiesc. I. (Secolul XIX și prima jumătate a secolului XX)	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
2. Subiect Istoria științifică a cercetării folclorului religios ceangăiesc. II. (Cercetările post-1945)	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
3. Subiect Originea grupului etnic ceangăiesc din Moldova și divizarea sa internă pe plan geografic-istoric. Probleme istorice ale asimilării lingvistico-etnice-religioase. Date demografice. Teorii despre originea ceangăilor	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
4. Subiect Licențiate în Moldova în secolele XVII–XIX. Rolul și cultura diaconilor din Moldova în secolul XX.	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
5. Subiect Locul scrisului popular în religiozitatea populară a ceangăilor din Moldova	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
6. Subiect Manifestațiile sfinte I. – Sfințirea spațiului. Cultul sfinților. Persoane sfinte. Obiecte sfinte. Imnuri religioase și cântece populare religioase. Cântarea gregoriană (ilustrații vizuale, înregistrări audio)	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
7. Subiect Manifestațiile sfinte II. – Concepții despre timp: timp ciclic și mesianic. Riturile timpului ciclic: cultul fertilității, purificarea, alungarea răului etc. (ilustrații vizuale, înregistrări audio)	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
8. Subiect Simboluri ale corpului. – Unitatea trupului și sufletului. Tehnici simbolice de protecție și vindecare. Manifestațiile demonilor care atacă trupul, forme de blestem. (ilustrații vizuale, înregistrări audio)	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
9. Subiect Cultul morților. Concepții despre viața de apoi. – a) Riturile de înmormântare și în jurul trupului decedatului. b) Călătoria	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

sufletului în viața de apoi. Imagini simbolice ale raiului. Iconografia Judecății de Apoi. Cultul îngerilor. c) Unitatea imaginilor din rugăciunile populare arhaice. Probleme de tipologie a textelor. Cântecel de jale. Cântecel rituale ale cultului morților		
10. Subiect Maica Cerului: formele venerării Fecioarei Maria. Relația dintre ceangăii din Moldova și Șumuleu Ciuc. Folclorul religios al pelerinajelor	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
11. Subiect Rituri de jertfă. – Rituri de jertfă de caracter creștin și necreștin. Postul, rugăciunea, formele <i>imitatio Christi</i> . Postul negru, rugăciunea adusă asupra altora	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
12. Subiect Religia și societatea I. – Manifestările simbolice ale identității comunitare. Rolul convingerilor religioase și magice în construirea identității. Relația dintre religie și identitate.	Prelegere și activități interactive (întrebări, discuții)	
<p>Bibliografie Diószegi László (ed.): <i>Hungarian Csángós in Moldavia. Essays on the Past and Present of the Hungarian Csángós in Moldavia</i>. Budapest, Teleki László Foundation–Pro Minoritate Foundation, 2002. Domokos Pál Péter: <i>A moldvai magyarság</i>. (5. kiad.) Budapest, 1987. (1. kiad.: Csíksomlyó, 1931.) Peti Lehel: <i>A moldvai csángók vallásossága. Hagymányos világkép és modernizáció</i>. Lucidus, Budapest, 2008. Peti Lehel: <i>A moldvai csángók népi vallásosságának imagisztikus rítusai</i>. Kolozsvár, Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, 2012. Pozsony Ferenc: Újlesztendei szokások a moldvai csángóknál. In uő. (szerk.): <i>Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 5. Dolgozatok a moldvai csángók népi kultúrájáról</i>. KJNT, Kolozsvár, 1997, 303–323. Tánczos Vilmos: <i>Language Shift at the Moldavian Csángós</i>. The Romanian Institute for Research on National Minorities. Cluj-Napoca, 2012. Tánczos Vilmos: <i>Madárnyelven</i>. A moldvai csángók nyelvéről. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2011. Virt István: „Elszakasztottad a testemtől én lelkemet.” <i>A moldvai és a Baranya megyei csángók halottas szokásai és hiedelmei</i>. (Kriza Könyvek, 8.) KJNT, Kolozsvár, 2001.</p>		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. subiect Prezentarea temelor de seminar, a lecturilor și discutarea sarcinilor practice	Prezentare interpretativă	
2. subiect Rolul religiei în etnicitatea ceangăilor din Moldova	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
3. subiect Folosirea limbii și identitatea	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	

4. subiect Trăsături ale mentalității religioase a ceangăilor din Moldova	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
5. subiect Religia, sistemul de valori, controlul social	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
6. subiect Pelerinajul ceangăilor din Moldova I. Riturile imagistice și doctrinare la aparițiile Mariei din Seuca	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
7. subiect Pelerinajul ceangăilor din Moldova II. Așteptarea răsăritului de Rusalii (privirea soarelui) pe Muntele Micului Șomlyo	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
8. subiect Tratarea culturală a morții. Văzătorii de morți în societatea moldoveană	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
9. subiect Formele vizionare ale comunicării transcendentale	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
10. subiect Religia, magia, vindecarea	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
11. subiect Transformarea religiozității tradiționale după schimbările de regim. Migrarea și noile comunități religioase în satele moldovenești	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
12. subiect Mediile de reprezentare ale culturii ceangăiești din Moldova: motive, toposuri, mituri	Prezentare pe bază de texte, întrebări, dezbateri	
Bibliografie Benedek H. Erika: Adalékok egy moldvai csángó falu népi növényismeretéhez. In: Pozsony Ferenc (szerk.): <i>Kriza János Néprajzi Társaság Évkönyve 5. Dolgozatok a moldvai csángók népi kultúrájáról</i> . Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár, 1997. 150–168. Gagyí József: Rejtezés Fenyőkúton. In: Jelek égen és földön. Hidelem és helyi társadalom a Székelyföldön. Csíkszereda: KAM–Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Pro-Print Könyvkiadó, 1998. 83–100. Iancu Laura: Természetfeletti lények: istenség, angyalok, démonok. In: <i>Vallás Magyarfaluban. Néprajzi vizsgálat</i> . L'Harmattan. PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék, h. n., 79–127. Iancu Laura: Világkép, vallás és betegség Magyarfaluban. In: Pócs Éva (szerk.): <i>Mágikus és szakrális medicina. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben. Tanulmányok a transzcendensről VII</i> . Balassi Kiadó, Budapest, 2010. 184–202. Ilyés Sándor: Az erdélyi magyar sajtó csángóképe az ezredfordulón. In: Jakab Albert Zsolt - Szabó Á. Tőhötöm (szerk.): <i>Lenyomatok 5. Fiatal kutatók a népi kultúráról</i> . (Kriza Könyvek 27.) Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár, 2006. 99–128. Kapáló A. James: <i>The Moldavian Csángós: 'National Minority' or 'Local Ethnie'?</i> (M.A. Dissertation) 1996. Kinda István: A társadalmi kontroll és intézményei a moldvai falvakban. Normák, normaszegők és szankciók a csángó társadalom. In: Kinda István – Pozsony Ferenc (szerk.): <i>Adaptáció és modernizáció a moldvai csángó falvakban</i> . KJNT, Kolozsvár, 2005, 21–56.		

- Kocsis Mónika: Népi gyógyászat Szitáson. In: Kinda István–Pozsony Ferenc (szerk.): Adaptáció és modernizáció a moldvai csángó falvakban. Kriza János Néprajzi Társaság, Kolozsvár, 2005. 235–270.
- Mohay Tamás: Moldvai magyarok pünkösdkor Csíksomlyón. In: Molnár Ádám (szerk.): *Csodaszarvas*. Östörténet, vallás és néphagyomány. I., Molnár Kiadó, Budapest, 2005. 173–186.
- Mitchell, Jon P.: A Moment with Christ: The Importance of Feelings in the Analysis of Belief. *The Journal of the Royal Anthropological Institute*. 3 (1). 1997. 79–94.
- Mohay Tamás: Moldvai magyarok pünkösdkor Csíksomlyón. In: Molnár Ádám (szerk.): *Csodaszarvas*. (Östörténet, vallás és néphagyomány, I.) Molnár, Budapest, 2005, 173–186.
- Peti Lehel: A trunki orvos rózsailatú kútja. In: *A moldvai csángók népi vallásosságának imagisztikus rítusai*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2012. 61–86.
- Peti Lehel: Csángók a szőkefalvi Mária-jelenéseken. In: *A moldvai csángók népi vallásosságának imagisztikus rítusai*. Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár, 2012, 111–132.
- Peti Lehel: Nyelvi keveredés és új identitás egy moldvai csángó településen. *Ethnographia*, 128/1. sz. 2017. 137–154.
- Peti Lehel
- 2020a Két moldvai karizmatikus vallási közösség alapítója megtéréstörténete. In: *Uő.: „Krisztus ajándéka van bennünk”. Pünkösdzizmus moldvai román, roma és csángó közösségekben*. Balassi Kiadó–Erdélyi Múzeum-Egyesület, Budapest–Kolozsvár, 99–123.
- 2020b „A Szentlélek által megvizsgálva”. Migráció, megtérések és új pünkösdi közösségek létrejötte Moldvában. In: *Peti Lehel: „Krisztus ajándéka van bennünk”. Pünkösdzizmus moldvai román, roma és csángó közösségekben*. Balassi Kiadó–Erdélyi Múzeum-Egyesület, Budapest–Kolozsvár, 2020. 124–144.
- Pócs Éva: Transz és látomás Európa népi kultúráiban. In: *uő. (szerk.): Eksztázis, álom, látomás. Vallásethnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről, I.) Balassi – University Press, Budapest–Pécs, 1998, 15–56.
- Pócs Éva: János Ilona és az újkori magyar látomások. In: *Kóka Rozália (közreadja): „Bételjesitem Isten akaratját...” A lézpedi szent leány látomásai*. L'Harmattan – PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, Budapest, 2006, 230–251.
- Pócs Éva: Szőkefalva/Seuca: egy új kegyhely új üzenetei. In: *uő. (szerk.): Démonok, látók, szentek. Vallásethnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről, VI.) Balassi, Budapest, 2008, 484–504.
- Pozsony Ferenc: Látomások a moldvai csángó falvakban. In: *Pócs Éva (szerk.): Eksztázis, álom, látomás. Vallásethnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről, I.) Balassi Kiadó – University Press, Budapest–Pécs, 1998, 72–80.
- Szokol Réka: Nyitott kapuk és átlépett határok. Kommentár. 3. 2008. 79–85.
- Tánczos Vilmos: A moldvai csángók pünkösdi hajnali keresztútjárása a Kis-Somlyó hegyen. In: *Asztalos Ildikó (szerk.): Hazajöttünk. Pünkösdi Csíksomlyón*. Gloria, Kolozsvár, 1992, 40–45.
- Tánczos Vilmos: „Hát mondja meg kend, hogy én mi vagyok!” A csángó nyelvi identitás tényezői: helyzetjelentés a 2011-es népszámlálás kapcsán. In: *TÁNCZOS Vilmos: Madárnyelven. A moldvai csángók nyelvéről*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum Egyesület, 2011. 253–284.
- Tánczos Vilmos: Keletnek megnyílt kapuja. In: *Uő: Keletnek megnyílt kapuja. Néprajzi esszék*. Kolozsvár, KOM-Press Korunk Baráti Társaság, 1996. 97–173.
- Tánczos Vilmos: „En román akarok lenni!” Csángók Erdélyben. In: *uő: Keletnek megnyílt kapuja. Néprajzi esszék*. KOMP-PRESS–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 1996, 174–189.
- Tánczos Vilmos: Egy moldvai csángó férfi vallásos világképének öt regisztere és a szakrális kommunikáció lehetőségei. In: *Pócs Éva (szerk.): Test, lélek, szellemek és természetfeletti kommunikáció. Vallásethnológiai fogalmak tudományközi megközelítésben*. Budapest, Balassi Kiadó, 2015. 580–611. (Tanulmányok a transzcendensről VIII.)
- Tánczos Vilmos: Kulturális azonosság és idegenség: a moldvai csángók viszonya Csíksomlyóhoz. *Ethnographia*. CXXXVII. 2. 2016. 1–27.
- Zakariás Ildikó: „Jótekonyság nemzeti keretben – csángómentés Moldvában.” *anBlok* 5. 2011. 56–63.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Însușirea terminologiei de bază, a domeniilor de cercetare, cadrele teoretice și discursurile disciplinei antropologia religiilor. Scopul cursului este de a îmbunătăți gândirea reflexivă despre religie în cadrul metodologic și teoretic mai larg al tradițiilor antropologice și folclorice. Cursul oferă instruire teoretică și practică în domenii care utilizează cercetarea științelor sociale a religiei (cercetător, muzeu).

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Limbaj adecvat, utilizarea aparatului conceptual și metodologic, descrierea și interpretarea faptelor culturale prin contextualizare	Examen oral	50%
10.5 Seminar/laborator	Activitate seminarială	Prezentarea subiectelor de seminar în PowerPoint	50%
10.6 Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none">• Însușirea conceptelor de bază• Cunoașterea fenomenelor religioase, abilitate de sintetizare și analizare			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă
--	--

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

			4 EDUCATIE DE CALITATE	5 EGALITATE DE GEN				
10 INEGALITATI REDUSE							17 PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR	

Data completării:
24.1.2025

Semnătura titularului de curs

.....Tánczos Vilmos.....

Semnătura titularului de seminar

.....Peti Lehel.....

Data avizării în departament:
10.02.2025

Semnătura directorului de departament

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului